

УДК 35.072.8

Ф. В. Узунов,
к. е. н., доцент, перший профектор, Університет економіки та управління

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ У РАМКАХ РЕГІОНАЛЬНИХ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН БІЗНЕСУ І ВЛАДИ

F. Uzunov,
Ph.D., associate Professor, first Pro-rector of the University of Economics and management

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF REGIONS IN THE FRAMEWORK OF THE REGIONAL PARTNERSHIP OF BUSINESS AND GOVERNMENT

У статті охарактеризовано інноваційний розвиток регіонів у рамках регіональних партнерських відносин бізнесу і влади. Розглянуто питання від рішення, яких залежить інноваційний розвиток регіону. Приведено зарубіжний досвід управління інноваційним розвитком регіонів.

In the article there characterized innovative development of regions in the framework of the regional partnership of business and authorities. Considered the issues from the decision, which depends innovative development of the region. Is a foreign experience of management of innovative development of regions.

Ключові слова: бізнес, влада, інноваційний розвиток, партнерські відносини, регіон.
Key words: business, government, innovative development, partnerships, region.

ВСТУП

Розвиток господарських відносин між бізнесом і державою є віддзеркаленням ускладнення економічних відносин в суспільстві з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання благ в умовах ринку, реалізації потреб у забезпеченні нової якості економічного зростання та рівня життя населення.

Усе це формує нові риси суспільного відтворення, яке характеризується не лише взаємозв'язком суб'єктів господарювання, не лише тим, що кожен виробник функціонує в суспільстві, а головне тим, що він змушений діяти у відповідності до суспільних інтересів і тим самим залежить від суспільства.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Завдання статті є:

— охарактеризувати інноваційний розвиток регіонів у рамках регіональних партнерських відносин бізнесу і влади;

— розглянути питання від рішення, яких залежить інноваційний розвиток регіону;

— привести зарубіжний досвід управління інноваційним розвитком регіонів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню партнерських відносин держави та бізнес-структур присвятили свої праці такі вчені як В. Албед, А. Андрущенко, Н. Балабанова, В. Варнавська, В. Жукова, Г. Задорожний, О. Заржицький, Х. Йонг, Р. Кнаак, Ю. Одогов, Ю. Ольсевич, Г. Осовий, Н. Піроженко, Б. Пономаренко, О. Садова, Г. Семигін, А. Сілен-

ко, В. Скуратівський, А. Федулін, В. Цвих, М. Черниш, М. Шевченко, Л. Шинелєва, В. Якунін та інші.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Трансформація відносин власності, пов'язана з переходом від державної форми до приватної (в її різних різновидах), формує соціально-економічну основу виникнення різноманіття організаційно-правових форм господарювання, створює необхідні передумови для реалізації принципів економічної свободи суб'єктів ринкових відносин, для формування конкурентного середовища.

Необхідно зазначити, що одним з головних напрямів сучасного соціально-економічного розвитку в регіоні є інноваційна політика, яка дозволяє створювати високо-ефективні кластери і суттєво поліпшувати рівень життя громадян, їх зайнятість. Основною умовою успішної реалізації інноваційної політики виступає ефективна взаємодія між суспільними секторами та розвиток партнерських відносин між ними.

В умовах, коли провідні країни освоюють п'ятий і шостий технологічні уклади, в основі яких лежать інформаційні технології, робототехніка, нанотехнології, тонка хімія тощо, в Україні на загальнодержавному рівні важко досягти інноваційних проривів одночасно у всіх галузях, але на регіональному рівні можуть реалізовуватися інноваційні проекти, які сприяють економічному зростанню та покращенню соціальної інфраструктури безпосередньо в регіоні і, опосередковано, впливають на покращення ситуації у країні в цілому.

За визначенням, яке надають у своєму дослідженні М. Кастельс і П. Хіманен, провідним фактором інфор-

маційної економіки є інновація: виробнича, технологічна й організаційна. Незалежно від того, чи говоримо ми про інновації в приватному, державному або громадянському секторах, вважають автори, за ними стоять освічені люди, дієва фінансова система та культура інновацій [3, с. 53—54]. Отже, інноваційний розвиток регіону значною мірою залежить від вирішення питань нормативно-правового врегулювання, об'єднання ресурсів, інвестиційної політики, трансферту технологій на міжнародні ринки. На регіональному рівні перш за все мають вирішуватися такі конкретні проблеми, як об'єктивний аналіз ресурсів регіону, що можуть бути використані для інноваційного розвитку; визначення мереж зв'язків, які встановлюються з іншими регіонами, загальнодержавним рівнем, міжнародними ринками; встановлення системи преференцій для суб'єктів інноваційного розвитку, яка не суперечить стимулюванню соціально-економічних процесів і підвищенню соціальних стандартів громадян, що проживають на даній території; залучення до технологічного переобладнання підприємств, підготовки кадрів, підвищення їх кваліфікації, перш за все, підприємств і освітніх закладів регіону.

Розглядаючи ці питання, необхідно зазначити, що успішність інноваційного розвитку регіону залежить від того, наскільки інноваційна політика буде прозорою і ефективною і яку підтримку вона отримає серед громадян. Зрозуміло, що сприяння розвитку багатогалузевих підприємств, які дають можливість забезпечувати стабільний ринок праці і сприятливий соціальний клімат, незалежно від змін кон'юнктури ринку, є привабливим для всіх громадян і дає можливість вирішувати проблеми власного працевлаштування, освіти, добробуту.

Для інноваційного регіонального розвитку у рамках регіональних партнерських відносин бізнесу і влади найбільш актуальним для вирішення органами регіональної влади, бізнесовими структурами і громадянами є питання виділення цільових бюджетних дотацій для реалізації інноваційних проектів, соціально-значимих для регіону. Якщо в регіоні створюється система преференцій для підприємств, які спрямовують отримані кошти для технологічного переобладнання, то громадяни мають бути впевнені в тому, що це не приведе до спаду виробництва та втрати робочих місць. Приклади використання соціально-інноваційного потенціалу взаємодії між місцевою владою, підприємцями і громадянами наводить І. Левін, аналізуючи діяльність італійських промислових округів, які демонструють високу здатність формувати гнучкі ринки праці, підтримувати підприємницьку ініціативу, створюючи умови, за яких людина психологічно і професійно готова змінити статус підприємця на статус найманого працівника і навпаки, гнучко пристосовуватися до кон'юнктури ринку [5, с. 57].

Зокрема особливостями управління сучасними підприємствами є необхідність оперативної переорієнтації виробництва, методів, форм діяльності, відмова від жорстких бюрократичних форм, скорочення рівнів адміністративної ієрархії, делегування частини управлінських повноважень конкретним виконавцям, формування автономних проектних груп, які створюють горизонтальні мережі взаємодії. Це обумовлює формування нових типів відносин з партнерами. Одним з суттєвих

наслідків цих змін стало, зокрема аналогічне реформування державного управління, яке переймає нові методи управління виробництвом та інкорпорує в сферу державного управління певні ринкові механізми.

Інноваційний розвиток в регіоні в рамках партнерства видається можливим в рамках такого правового поля, яке сприяє відкритості регіональній системі для інвестицій, технологічному оновленню підприємств, розвитку виробництва, які не погіршують економічні умови в регіоні, не зводяться до перетворення регіону у виключне джерело отримання прибутку для інвесторів.

У регіональному інноваційному просторі предметом партнерства бізнесу і влади стає також домовленість про доцільність використання природних ресурсів та утилізації відходів. Так, у США державний вплив на інноваційний розвиток реалізовувався у концепції життєвого циклу технологій, що передбачала відповідальність не лише за їх створення і впровадження, але й за розробку заходів з утилізації результатів їх використання [1, с. 25].

У депресивних регіонах інноваційний розвиток доцільно спрямовувати на подолання вузької спеціалізації підприємств, адже в результаті ліквідації бюджетоформуючих підприємств виникли кризи на ринку праці і в соціально-економічному становищі жителів таких міст.

Важливим аспектом інноваційної політики і предметом партнерства в регіоні є взаємодія підприємств, освітніх закладів, органів регіонального управління у стимулюванні і закріпленні в регіоні висококваліфікованих кадрів, їх перепідготовка і підвищення кваліфікації, залучення до інноваційних процесів місцевої науки, про що свідчить позитивний досвід, набутий у США та країнах Євросоюзу. Наприклад, у США, за спільним фінансуванням з федерального, штатного та муніципального бюджетів підтримується діяльність Національної мережі центрів впровадження промислових технологій, яка була створена для надання доступу до інформації про нові промислові процеси, до експериментального обладнання, програм перепідготовки кадрів. Крім того, всім міністерствам і відомствам, які безпосередньо відповідали за національну безпеку, було запропоновано обов'язково виділяти до 10—20% коштів науково-технічного бюджету на організацію кооперативних досліджень за участю приватного бізнесу. Така кооперація сприяла більш ефективному впровадженню технологічних новацій, оскільки фірми краще поінформовані про нові дослідження і краще уявляють комерційний потенціал отриманих результатів [1, с. 25].

Для регіону важливим аспектом інноваційної політики є витіснення імпорту і захист власного товаровиробника, що суттєво стимулює регіональний розвиток. Наприклад, в результаті реформування державного управління у ряді країн (Великобританія, Австралія, Нова Зеландія та інші) були створені автономні агенції, організаційно гнучкі, зорієнтовані на інновації, самостійні у наданні послуг населенню. Працівники таких агенцій працюють як команда, яка має спільну мету і задачі, здатні швидко адаптуватися і приймати нестандартні рішення. Як зазначає С. Лугвін, подібна адміністративна "реформація" охопила також такі країни, як Німеччина, Франція, Японія, Швеція тощо. У результаті в діяльність адміністративних органів, особливо місцевих,

активно впроваджуються принципи ринкової конкуренції, розширюється їх взаємодія з приватним сектором, якому все частіше передаються деякі чисто адміністративні функції (складання бюджету, збір податків, охорона громадського порядку тощо). Реформи спричинили виникнення мережевої організації управління, в рамках якої автономні державні агенції взаємодіють з організаціями громадянського суспільства на договірних засадах та обміну ресурсами [4, с. 3].

Аналіз європейського досвіду регіонального розвитку пропонує використати в ефективному управлінні інноваційним розвитком такі методи: використання і стимулювання внутрішнього потенціалу регіону для виживання в ринкових умовах, а не перекачування фінансів з одного регіону в інший; створення спеціального фонду (фондів) регіонального розвитку за зразком Європейського фонду регіонального розвитку, який може фінансувати важливі інвестиційні проекти, спрямовані на формування нової економічної структури в регіонах, надавати допомогу у вигляді субсидій слабкорозвинутих і депресивним районам; підтримка малого та середнього підприємництва в регіонах із застосуванням венчурного капіталу, лізингу, взаємних гарантій тощо; використання наукових досліджень для розробки концепції регіонального розвитку [2].

Можна констатувати, що застосування цього досвіду передбачає об'єднання в рамках партнерства всіх зацікавлених суб'єктів та ініціативність органів державного управління в тому, щоб в інноваційній політиці в регіоні відбулося: формування регіональних інноваційних мереж і кластерів, які концентрують науковий і виробничий потенціал регіону; сприяння розвитку багатогалузевих підприємств, які дають можливість забезпечувати стабільний ринок праці і сприятливий соціальний клімат; виділення цільових бюджетних дотацій для реалізації інноваційних проектів, соціально значимих для регіону; технологічне переобладнання підприємств і зміни в структурі виробництва; стимулювання і закріплення в регіоні висококваліфікованих кадрів, їх перепідготовка і підвищення кваліфікації; залучення до інноваційних процесів місцевої науки; врегулювання конфліктів, пов'язаних з "рейдерством" і незаконним поглинанням фірм і підприємств під виглядом реалізації інноваційних проектів.

ВИСНОВКИ

Одним з головних напрямів сучасного соціально-економічного розвитку в регіоні є інноваційна політика, яка дозволяє створювати високоефективні кластери і суттєво поліпшувати рівень життя громадян, їх зайнятість. Основною умовою успішної реалізації інноваційної політики виступає ефективна взаємодія між суспільними секторами та розвиток партнерських відносин між ними.

В умовах, коли провідні країни освоюють п'ятий і шостий технологічні уклади, в основі яких лежать інформаційні технології, робототехніка, нанотехнології, тонка хімія тощо, в Україні на загальнодержавному рівні важко досягти інноваційних проривів одночасно у всіх галузях, але на регіональному рівні можуть реалізуватися інноваційні проекти, які сприяють економічному зростанню та покращенню соціальної інфраструктури безпосередньо в регіоні і, опосередковано, впливають на покращення ситуації у країні в цілому.

Інноваційний розвиток регіону значною мірою залежить від вирішення питань нормативно-правового врегулювання, об'єднання ресурсів, інвестиційної політики, трансферу технологій на міжнародні ринки. На регіональному рівні перш за все мають вирішуватися такі конкретні проблеми, як об'єктивний аналіз ресурсів регіону, що можуть бути використані для інноваційного розвитку; визначення мережі зв'язків, які встановлюються з іншими регіонами, загальнодержавним рівнем, міжнародними ринками та інші.

Аналіз європейського досвіду регіонального розвитку пропонує використати в ефективному управлінні інноваційним розвитком такі методи: — використання і стимулювання внутрішнього потенціалу регіону для виживання в ринкових умовах, створення спеціального фонду (фондів) регіонального розвитку за зразком Європейського фонду регіонального розвитку та інші.

Література:

1. Джанда К., Берри Д.М., Голдман Д., Хула К.В. Трудным путем демократизации: Процесс государственного управления в США / Кеннет Джандда [и др.] — [пер. с англ. А.И. Кулика, О.С. Миндрул]. — М.: "Российская политическая энциклопедия", (РОССПЭН), 2006. — 656 с.
2. Ємельянов В.М. Гармонізація інтересів держави і бізнесу в аспекті соціально-економічного розвитку регіону / В.М. Ємельянов // Науково-методичний журнал. — Т. 157. Вип. 145. Державне управління. — Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. — С.75—80.
3. Кастельс М. Інформаційне суспільство та держава добробуту. Фінська модель / М. Кастельс П. Хіманен [Пер. з англ.]. — К.: Видавництво "Ваклер" у формі ТОВ, 2006. — 256 с.
4. Кушнір С. Стратегія регіонального розвитку / С. Кушнір, С. Лугвін // Обрій. — 2006. — №34. — С. 3.
5. Левин И. Средний класс, малый бизнес и власть / И. Левин // Мировая экономика и международные отношения. — 2006. — № 8. — С. 47—59.

References:

1. Dzhanda, K. Berri, D.M., Goldman, D. and Hula, K.V. (2006), *Trudnym putem demokratizacii: Process gosudarstvennogo upravlenija v SShA* [Difficult path of democratization: The process of governance in the United States], ROSSPJeN, Moscow, Russia.
2. Yemel'ianov, V.M. (2011), *Harmonizatsiia interesiv derzhavy i biznesu v aspekti sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku rehionu* [Harmonization of interests government and business in terms of socio-economic regional development], *Vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly, Mykalaiv, Ukraine*.
3. Kastel's, M. and Khimanen, P. (2006), *Informatsijne suspil'stvo ta derzhava dobrobutu. Fins'ka model'* [Information society and the welfare state. Finnish model]. *Vydavnytstvo "Vakler", Kyiv, Ukraine*.
4. Kushnir, S. and Luhvin S. (2006), "Strategy of Regional Development", *Obrij*, vol.34, pp. 3.
5. Levin, I. (2006), "Middle class, small business and government", *Mirovaja jekonomika i mezhdunarodnye otnoshenija*, vol. 8. pp. 47—59.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2013 р.